

Program „Wiślana Szkoła”

Rzeka Wisła ma ogromny potencjał edukacyjny. Może stanowić ilustrację do nauczania takich przedmiotów jak historia, przyroda, geografia, ochrona środowiska, technika, plastyka, edukacja dla bezpieczeństwa i wiele innych. Trudno znaleźć miejsce równie interdyscyplinarne, z wielkim potencjałem zgromadzonym na tak małym obszarze. Jednocześnie jest to żyjąca rzeka, stanowiąca niezwykle ciekawy temat sam w sobie.

W chwili obecnej potencjał ten jest niezwykle mało wykorzystany. Nieliczne przykłady działań edukacyjnych prowadzonych na i nad Wisłą pokazują jednak, że jest ogromne zainteresowanie – zarówno szkół jak i dzieci oraz młodzieży aktywnym spędzaniem czasu nad Wisłą, poznawaniem jej tajemnic. Na ich przykładzie widać też doskonale, że niesłusznym jest spostrzeganie Wisły jako obszaru niebezpiecznego (bardzo często jest to główna obawa nauczycieli i wychowawców. Podobnie jak każdy inny obszar przyrodniczy (góry, jeziora) traktowana z odpowiednim szacunkiem – jest bezpieczna.

Podobnie jak inne obszary przyrodnicze pozwala realizować nie tylko cele edukacyjne czy naukowe, ale także wychowawcze czy profilaktyczne. Wyróżnia ją zaś to, że od setek lat stanowi oś Polski – jest zatem również obszarem niezwykle ważnym historycznie i kulturowo – o czym świadczą liczne świadectwa zgromadzone na jej brzegach.

Cały jej potencjał można jednak wykorzystać tylko wtedy, gdy bywa się na jej brzegach czy wodach. Nauka o Wiśle – choć również ważna – nie daje się porównać z nauką Wisłą – jako tematem, ale i narzędziem. Turystyka krajoznawcza działa na płaszczyznach wychowawczych, kształtuje postawy młodzieży, sprzyja dbałości o sprawność psychiczną i fizyczną, kształtuje nawyk ruchu i sportu, czyniąc z nich trwałe elementy stylu życia.

Ze względu na konieczność zbudowania prawie od zera oferty wiślanej, konieczność dużych inwestycji zarówno przez samorządy, szkoły i organizacje pozarządowe, niezwykle istotnym jest by programy poświęcone edukacji wiślanej miały swoje własne finansowanie, budowane na programach wieloletnich.

Proponujemy aby programy Wiślanej Szkoły obejmowały między innymi takie formy jak:

- Organizację zajęć w czasie roku szkolnego – zarówno wpisanych w realizację podstaw programowych, jak i poszerzających, jako zajęcia pozalekcyjne;
- Organizację form wyjazdowych – obozów, kolonii, spływów itp. w czasie wakacji;
- W miejscowościach położonych nad Wisłą:
 - wpisywanie działań wiślanych w akcje „Lata w mieście” – poprzez jednodniowe imprezy, w tym tematyczne wycieczki łodziami, statkami czy spływy kajakowe,
 - a także „Zimy w mieście” – czas ten organizacje związane z rzeką zwykle poświęcają na pracę nad sprzętem, co jest również cenne edukacyjnie i wychowawczo.

Ważnym jest przy tym, by odpowiednią ofertę budować dla wszystkich poziomów nauczania – a w szczególności nie ograniczać jej wyłącznie do szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych, ale także tworzyć ją dla szkół podstawowych – zarówno nauczania początkowego jak i klas 4-6.

Aby zbudować niezbędny potencjał do ich realizacji koniecznym jest również wpisanie w programy (i ich finansowanie) działań polegających na tworzeniu i udostępnianiu scenariuszy zajęć oraz materiałów pomocniczych – tak by możliwe było ich realizowanie niekoniecznie przez bardzo wysoko kwalifikowane kadry, ale także przez nauczycieli czy opiekunów.

Dbając o odpowiednią motywację warto również pomyśleć o konkursach („olimpiadach”) wiślanych. Ważnym jest jednak by, podobnie jak reszta działań, nie ograniczały się one do wiedzy teoretycznej, a zmuszały uczestników do działań nad i na rzece.

Dzięki niskim kosztom, wynikającym z bliskości Wisły dla bardzo wielu obszarów Polski oraz niedrogiej bazie ławym, a jednocześnie bardzo atrakcyjnym dla uczestników, jest organizowanie kolonii i obozów letnich dla dzieci ze środowisk najuboższych (nieodpłatnych dla uczestników).

Działania te powinny być realizowane na wszelkich poziomach – od ministerialnych, poprzez wojewódzkie po miejskie, powiatowe czy gminne. Na wszystkich tych poziomach należy zarezerwować niezbędne środki na ich realizację. W zakresie zadań tego programu szanse na dofinansowanie powinny mieć zarówno działania lokalne – na terenie gminy, jak i ogólnopolskie oraz ponadregionalne (np. spływy, obozy) – z określonym programem zajęć wychowawczych i specjalistycznych, ukierunkowanych na różnorodne formy pływania rzeczno: kajakarstwo, wioślarstwo, żeglarstwo, motorowodniactwo, rejsy statkiem oraz inne działania strictly wiślane.

Nieco na marginesie głównego programu – szerokiego i ogólnodostępnego, pozostaje nie mniej ważna kwestia szkolnictwa zawodowego w zakresie żeglugi śródlądowej, a w szczególności wiślanej. Odradzanie się żeglugi turystycznej na Wiśle wymagać będzie odpowiednich kadr. W tej chwili po Wiśle nielicznymi statkami pływają ostatni kapitanowie żeglugi śródlądowej. Lada moment, po ich odejściu na emeryturę, zabraknie całkowicie kadr do prowadzenia statków wiślanych a także zniknie specyficzna wiedza pozwalająca poruszać się po tak specyficznej rzece, jaką jest Wisła.